

Minima moralia?

Andrei Pleșu este un eseist și un pamfletist renumit, un observator fin al realităților românești postdecembriste, pe care reușește să le prindă admirabil în fraze de o frumusețe rară și la noi astăzi și de un umor tonic, cărora nu le poți rezista. Cei mai sceptici sau cu totul debusolați de pseudo-tratate de angelologie este suficient să arunce o privire prin recenta sa lucrare, *Comédii la porțile Orientului**, în fapt o reunire în volum a unor articole publicate în „Jurnalul național”, „Dilema veche” sau „Plai cu boi”.

Gurmand și robit, potrivit propriei mărturii, „apetențelor palatale”, Pleșu este portretul-robot al non-modelului unui ministru de Externe (deși s-a așezat într-un astfel de fotoliu în anii 1997–1999!), nu numai pentru că urăște să călătorească – un nonsens pentru un înalt funcționar guvernamental de acest gen! –, dar și pentru că adoră să savureze bucatele speciale ale unui dineu mai de la Răsărit (căci experiențele palatale din Apus, spre deosebire de acelea din mediile islamice, hinduse sau budiste, „cad la nivel de cantină”, spune el!), ceea ce pare să fie imposibil când te așezi la masă cu plicticoși scumpi la vorbă (precum premierul Radu Vasile și fostul ministru al Apărării Naționale, Victor Babiuc), fiind silit să refacă din „cioburi” un dialog aproape imposibil, cu sacrificarea bunătăților care se scurg prin fața ochilor. În plus, nu se poate să nu-ți devină simpatic Andrei Pleșu atunci când se autoironizează, povestind cum l-a înghesuit, la propriu, într-un lift, pe Yasser Arafat, motiv pentru care a fost răsplătit cu o pupătură istorică din partea liderului palestinian, aplicată strategic, pe gât, sau cum a reușit, în prima lui vizită la Londra ca ministru de Externe, în 1997, să-i spună omologului său britanic, Robin Cook, o snoavă cu substrat despre relația amoroasă a regelui Carol al II-lea cu Elena Lupescu, în condițiile în care întreaga Anglie era la curent cu idila lui Cook cu propria-i secretară, pe care acesta avea, în cele din urmă, să o ia de nevastă... Zice-se chiar că „secvența” i-ar fi apropiat pe cei doi protagoniști. Așa să fie!

Dar este în acest volum și un text, publicat inițial în revista „Plai cu boi”, în 2001, și reluat acum, în care Pleșu se războiește cu dedicațiile unor intelectuali de calibru către Nicolae Ceaușescu sau alți potenți comuniști.

Nimeni nu ar fi avut pretenția ca la Păltiniș preocuparea unor filosofi pentru istoria națională să fie una foarte importantă, dar mărturisesc că nici nu m-aș fi așteptat ca ignoranța unui intelectual de talia lui Pleșu să fie atât de mare, după cum o dovedește comentariul său, răutăcios

și acuzator, atunci când citează o dedicație a istoricului Constantin C. Giurescu pe o carte oferită lui Nicolae Ceaușescu. „Președintelui Consiliului de Stat – scria C.C. Giurescu – această carte care arată că formarea poporului român nu este nici un «miracol» și nici o «enigmă», ci un fenomen normal, ca și formarea celorlalte popoare romanice, în semn de admirație

Andrei Pleșu, *Comédii la porțile Orientului*, ed. Radu Paraschivescu, București, Editura Humanitas, 2005, 254 p.

și înalt omagiu”. Ce înțelege Andrei Pleșu din această dedicație? „Se va observa, desigur – spune moralistul – candoarea autorului, dispus să polemizeze, în spațiul unei dedicații oficiale, cu Gh. I. Brătianu, colegul său mort în închisoare sub Dej” (p. 102). Las la o parte faptul că Gh. Brătianu și C.C. Giurescu fuseseră, pentru o vreme, „colegi” în penitenciarul de la Sighet, „sub Dej”, sau că, în 1931, împreună cu alți istorici din aceeași generație, ei lansaseră, în „Revista istorică română”, un adevărat manifest al noii școli istorice care se distanța vizibil și hotărât de generația reprezentată cu strălucire de altfel de savantul Nicolae Iorga.

Însă Andrei Pleșu ar fi trebuit să știe că, în fapt, Constantin C. Giurescu se referea la o lucrare celebră a lui Gh. Brătianu, intitulată „O enigmă și un miracol istoric: poporul român”, publicată în limba franceză, în 1937, la Paris, ca o amplă recenzie la o carte a unui eminent medievist francez, Ferdinand Lot. Scriind despre invaziile barbare, într-o secțiune al cărei titlu era chiar cel împrumutat de Brătianu pentru propriul său volum, Lot trata și problema originii poporului român, raliindu-se adversarilor continuității. Gh.

Maior Florin Șperlea

Brătianu s-a simțit obligat să răspundă fostului său dascăl de la Sorbona și s-a opus, într-o recenzie care avea să ia proporțiile unui volum de sine stătător, tezelor susținute de Ferdinand Lot. **În consecință, C. C. Giurescu nu făcea decât să confirme, prin dedicația sa către Nicolae Ceaușescu – un act de curaj, în condițiile în care istoricul Gh. Brătianu a reprezentat, până spre sfârșitul regimului comunist, un subiect tabu – argumentația remarcabilă a colegului său de generație, Gh. Brătianu, aflat în polemică, în al doilea deceniu interbelic, cu fostul său profesor, Ferdinand Lot.**

Articolul la care m-am referit, scris în 2001, avea să fie prefața unui alt scandal, din 2004, când Andrei Pleșu a fost răsplătit cu un premiu de un juriu care l-a avut în frunte pe Adrian Marino. Acesta s-a apucat să vorbească prin ziare că, deși președinte al juriului fiind, n-a fost de acord cu distincția oferită lui Andrei Pleșu, care, la rândul său, iritat de comportamentul lui Marino, a returnat „mărul discordiei”, motivându-și în scris gestul, altminteri perfect îndreptățit. Dacă lucrurile s-ar fi oprit aici, probabil că ambele părți implicate ar fi tras concluziile care s-ar fi impus. Dar, la scurt timp după acest schimb de replici, Andrei Pleșu găzduiește, în săptămânalul al cărui director fondator este, „Dilema veche”, un text vitriolant al amicului său, Gabriel Liiceanu, care era un atac imund la adresa lui Adrian Marino, având o susținere „argumentată”, nedemnă de filosoful dâmbovițean: dedicațiile lui Marino către Dumitru Popescu-Dumnezeu și alți potenți comuniști. Motiv nimerit pentru Gabriel Andreescu să se amestece și el în polemică și să publice, în revista ieșeană „Timpul”, două scrisori adresate de Andrei Pleșu lui Nicolae Ceaușescu, în 1983, în termeni deloc onorabili pentru autorul cunoscutei „Minima moralia”, ca urmare a implicării sale în scandalul „Meditației transcendente”, scrisori al căror scop era o ipotetică „achitare” printr-o salvatoare „autocritică” („Vreau să sper că, punându-se în cumpănă bunele mele intenții (...) și lipsa de vigilență de care am dat dovadă, Conducerea de Partid și de Stat va socoti că îmi poate acorda șansa să mă reabilitez”, scria Andrei Pleșu!)

„Am fost cu toții – spune Pleșu, citându-l pe Emil Cioran, în textul publicat în „Plai cu boi”, în 2001 – «turiști în Infern». Nu se cade să revenim la suprafață cu seninătatea unor judecători care știu să separe, fără dileme, binele de rău”. Bine spus, dar cât de straniu aveau să sune aceste cuvinte înțelepte, în 2004, într-o adevărată sarabandă a „dezgropării” dedicațiilor și scrisorilor compromițătoare dinaintea de 1989! ■